

UIT HOBBEEMA'S LAATSTE LEVENSJAREN

DOOR

A. BREDIUS.

EN der aardigste en belangrijkste archiefstukken, die de stichter van Oud-Holland, mijn onvergetelijke vriend ADRIAAN DE VRIES deed, is wel die acte waarin MEYNDERT HOBBEEMA in de keuken van burgemeester REIJNST de voorspraak van eene der dienstboden inroept om het wijnroeiërsambt te mogen verkrijgen.¹⁾ Dit gebeurde 1668 toen HOBBEEMA 30 jaren oud was. Ruim 40 jaren is hij wijnroeiër geweest, en hij heeft waarschijnlijk in al dien tijd niet of bijna niet meer geschilderd.²⁾ Wel heeft hij trouw zijne functiën in zijn nieuwe vak waargenomen, en in de Peyldersboekjes op het Stedelijk Archief en in menige notarieële verklaring zet hij, bijna trotsch, het woordje „Roeyer” onder zijne handtekening.

¹⁾ Zie O. H. III.

²⁾ Het jaartal 1689 dat men op de beroemde laan van Middelharnis (National Gallery) wil lezen, is zeer onduidelijk en m. i. eer 1669. Het blijft anders een raadsel, dat HOBBEEMA na 1669 geene schilderijen meer dateerde (en schilderde?) om 20 jaren later dit groote meesterwerk te scheppen.

Deze handteekening is van 1670. Wij zullen zien, dat die in latere jaren niet veel gewijzigd werd.

Het zal voor ons Nederlanders wel altijd een beschamende gedachte blijven, dat een onzer grootste kunstenaars, de landschapschilder wiens werken thans voor vele tonnen gouds¹⁾ naar Amerika verhuizen, zóó weinig door onze voorouders is begrepen en gewaardeerd, dat hij reeds op dertigjarigen leeftijd zijn kunst vaarwel *moest* zeggen, om met het prozaïsch vak van wijnroeier zijn brood te kunnen verdienen. Anders toch had hij nog langer moeten wachten met het voltrekken van zijn huwelijk met EELTGEN PIETERS VINCK, dat 2 Nov. 1668 te Amsterdam plaats vond. 18 Nov. daarna zegende Dominé BELKAMPIUS het in, in de Nieuwe Kerk. Hij woonde toen op de Haarlemmerdijk; later in de Konijnestraat (waar PIETER DE HOOGH en meer schilders woonden), ten slotte op de Rozengracht naast het Doolhof, over Rembrandt's sterfhuis. HOBBEA behield twee kinderen in het leven, waarvan de zoon, EDUARD, 30 Juli 1670 in de Nieuwe Kerk gedoopt werd. Een der hier volgende acten doet ons zien, dat hij het meestal nederig ambt van chirurgijn bekleedde, en als zoodanig in dienst der O. I. Compagnie in 1695 met de Galjoot „de Snoeper” naar Indië vertrok. Verder weten wij alleen dat hij reeds vóór HOBBEA zelf overleed. De dochter, PETRONELLA, werd 6 December 1673 in de Westerkerk gedoopt. De door mij gevonden documenten handelen bijna uitsluitend over de droevige lotgevallen van deze dochter. HOBBEA overleefde ook haar, en, toen hij de oogen sloot, was alleen nog overgebleven zijn kleindochter AMERENSJE, dochter van JAN FRAPPÉ DE JONGE, zijn ondeugenden schoonzoon. Deze verliet na zijn huwelijk met PETRONELLA HOBBEA, die hij blijkbaar vóór het trouwen had verleid, zijn vrouw, om te leven met zijn maitresse JANNETJE VAN VELSEN, bij wien hij reeds drie kinderen had. Wij zullen uit eene verklaring en uit HOBBEA's testamenten zien, hoe schandelijk FRAPPÉ zijne vrouw behandelde; zóó, dat zij haren vader moest opdragen te zorgen voor een scheiding van tafel en bed, en goederen. Waarschijnlijk uit schaamte over zulk een echtgenoot vertrok PETRONELLA, die zelfs den naam FRAPPÉ niet wilde blijven dragen, met een predikant naar Curaçao en St. Thomé (in 1700), doch vóór 1706 keerde zij, denkelijk reeds ongesteld, naar het ouderlijk huis terug en 5 Augustus 1706 vergezelde de bijna 70jarige vader op hoogst eenvoudige wijze (klasse der armen) zijn ongelukkig kind naar het Leidsche kerkhof, waar hij reeds op dezelfde wijze, 29 July 1704, zijne echtgenoot had ter aarde besteld.

Is er hier niet een aandoenlijke overeenkomst met de laatste levensdagen

1) Het landschap uit de Coll. HOLFORD van 1668 is voor f 350,000.— verkocht.

van REMBRANDT, die óók eenige jaren voor zijn dood zijn zoon en zijne levensgezellin verloor, en met zijne jonge CORNELIA alleen overbleef? Hier was het, zooals mijn laatste document bewijst, de zoowat even oude kleindochter, die den bejaarden grootvader niet wilde verlaten, ondanks den niet zeer vriendelijken drang van den vader, intusschen met zijn bijzit gehuwd, die haar naar den Haag wilde hebben. Pijnlijk doet ons in de volgende stukken HOBBEA'S karakterzwakheid aan. Eerst verklaart hij te vreezen, dat zijn schoonzoon in den Haag hem zal overhalen een testament te maken, waarin hij ook diens kinderen bij JANNETJE VAN VELSEN bedenkt. Hij zegt dus vooruit, dat elk testament, dat hij nog in den Haag mocht maken, voor ongeldig en van geen waarde gehouden moet worden. Het staat zeer te bezien of zulk een acte, ook in HOBBEA'S tijd, wel uitvoerbaar was. Maar de inhoud van een werkelijk door HOBBEA in den Haag gemaakt testament, met een daarbij behoorende acte is van dien aard, dat alle vorige testamenten en verklaringen daardoor wel degelijk alle kracht verloren.

Hij zegt dat alle testamenten enz., te Amsterdam verleden, van onwaarde zijn, dat niemand er inzage noch afschrift van mag nemen.

Tot mijn groote teleurstelling kon ik geen inventaris van HOBBEA'S zeker maar zeer kleine nalatenschap ontdekken. Hoe gaarne zouden wij weten, of er nog eenige stukken „door den overledene selfs geschildert” aanwezig waren, of er nog paletten en penseelen in zijne woning op de Rozengracht gevonden werden!

En hoe is het te betreuren, dat ook bij den Haagschen Notaris ontbreekt de „Staet en inventaris” van alle goederen die HOBBEA aan FRAPPÉ in bewaring geeft voor AMERENSJE, om haar die op haren trouwdag of bij hare meerderjarigheid te overhandigen.

Hoe gaarne zouden wij ook nog wat meer over het verder verloop dezer geschiedenis te weten willen komen!

Maar daarvoor zou men honderden registers moeten doorloopen, met een zeer onzeker resultaat. Voorloopig dus slechts de volgende gegevens, — die wel niet over HOBBEA'S kunst handelen, maar ons toch nader bij den *mensch* brengen, en ons meêgevoel opwekken voor een kunstenaar, nu onder de grootste hollandsche schilders der XVIIe eeuw gerangschikt, bij zijn leven als schilder vergeten, en ten grave dalend na jaren van grievend leed doorgemaakt te hebben.

30 December 1692. Een echtpaar, wonende in de Nieuwe Spiegelstraat verklaart ten verzoeke van Sr. MEYNDERT HOBBEA, dat een maand geleden onder in het huisje dat zij bewonen (op een kamer) is komen wonen „seecker

„vrouspersoon genaemt JANNETGE VAN VELSEN”. Al spoedig waren de beide vrouwen familiaar, en JANNETJE vertelde dat zij „seer gemeene ommevangh” gehad had, reeds zeven jaar lang, met JOANNES FRAPPÉ DE JONGE, „en die noch „continueerde; dat sy by denselve reeds dry kinderen geteelt hadde waervan „twee in leven; dat JOHANNES FRAPPÉ DE JONGE wel nu getrouwt was met „PIETERNELLA HOBBEEMA, des reqts dochter, ende dat die wel moje juweeltjes „en fraytjes opgedaen gingh, en te voorscheyn quam, maer, seyde sy, dat sy „daer wel haest mede soude proncken en die soude aenhebben.” FRAPPÉ had haar namelijk beloofd, te zullen zorgen, ten spoedigste het geld te krijgen, dat hem voor haar beloofd was (van HOBBEEMA? om haar, JANNETJE, tevreden te stellen?) Dan zou hij zijn vrouw verlaten, zooveel geld medenemen als hij maar kon, naar Groningen gaan en daar JANNETJE weêr ontmoeten. Acht dagen geleden was JANNETJE reeds vertrokken. De gelden waren op geweest, FRAPPÉ wist niet hoe aan meer geld te komen, maar hij zou nu een „toeleggh maken „om d’een of d’andere jonge dochter te bedriegen of te beleesen om alsoo door „dat middel wat geld te smeeden; dat hy ook met PETRONELLA HOBBEEMA „ommeganck hebbende gemaect, met deselve wellicht stonde te trouwen: Dat „sy, JANNETJE, wel tegens het trouwen was, maar dat FRAPPÉ gesecht hadde „dat hy het niet anders soude kunnen stellen of tot syn ooghermerck geraken”.

Er zou een familieraad zijn van de beide vaders (FRAPPÉ SENIOR en HOBBEEMA) in de herberg „het Vlies” op de Nieuwendijk. FRAPPÉ junior raadde JANNETJE nu aan, daar een hooge som te eischen (om haar af te koopen!) om hem ongehindert met Juffr. HOBBEEMA te laten trouwen. Hij zou dan op reis gaan, zijn vrouw verlaten en zooveel meenemen als hij maar kon. Op dien familieraad zou FRAPPÉ dapper op JANNETJE schelden, en zij moest ook maar op hem razen en tieren „maer gy moet dit niet achten. . . . ick bid U gij moet „my dit vergeven en gij moet my doch getrouw wesen.” A.s. Zaterdag zouden zij samen naar Groningen vertrekken. Zij was op reis gegaan, en had de boodschap achtergelaten: „soo JOHANNES FRAPPÉ nog komt, soo secht dat ick in „het schuytje van elven naer Haerlem vertrocken ben.” De vader FRAPPÉ SENIOR teekent als getuige.¹⁾

2 Juli 1693 (Donderdag, de middach de clocke omtrent half één) maken Sr. MEYNDERT HOBBEEMA, geworen wynroeyer en EELTJE PIETERS VINCK, echtelieden, wonaghtigh in de Conynestraet, hun Testament. De testatrice is sieckelyck te bedde leggende. De langstlevende is erfgenaam. De kinderen EDUARD en PIETERNELLE, getrouwd met JAN FRAPPÉ DE JONGE, zullen de legitime portie

¹⁾ Prot. Not. G. E. TEN BERGH, Amsterdam.

naer scherpicheyt van rechten ontvangen. Aan de legitieme portie zal aangerekend worden „alles dat daeraen werden geïmputeert, en specialyck sodaenigh uytsetten, verschot of deboursement van penningen als door de Testateuren volgens derselven aenteekeninge, ingetrocken quitantie of overgenoomene bekenenisse sal blijcken 't eeniger tijd, 't sij ten behoeve van den voorn. EDUARD HOBBEA of wel ten behoeve van JAN FRAPPÉ in consideratie van het huwelyck met den voorn. Testateuren dochter aengegaen, gedaen ofte uijtgeschoten te sijn.

De langstlevende zal voogd sijn over eventueele minderjarigen.¹⁾

9 April 1695. Verklaring voor denzelfden Not. GERARD EMAUS TEN BERGH door drie mannen en een vrouw (HENDRICKJE MOLENBROECK, Wed. van R. MOLENBROECK) ter requisite van Sr. MEYNDERT HOBBEA dat de twee eerste deposanten (waarbij de stalmr JAN DE LUCHT) 16 Maart ll. geweest sijn ten huize van Juffr. MOLENBROECK, 's-middags te 3 ure, waar binnenkwam EDUARD HOBBEA „jegenwoordigh „met het Galjoot „de Snoeper” voor Mr. Chirurgyn „ten dienste der. O. I. Compagnie uit dese landen naer Indien vertrocken.” Hij had een papier in de hand, dat hij in elkaar frommelde en in het vuur wierp, zeggende dat hij bij VAN HOUTE zoo lang daarmede had gewacht; en dat het hem wel 4 gulden gekost had. De getuige had s'avonds met EDUARD nog gewandeld. Hij vertelde toen dat hij het transport van f 200.— van zijn gage verbrand had, omdat het op een verkeerden naam gesteld was en de Heer die het geld er op voor wilde schieten het daarom nu niet wilde doen. Den volgenden dag is hij met EDUARD HOBBEA naar het O. I. huis gegaan om een ander transport te laten maken, maar dat ging niet „dewijl het huijs toe was.”

Juffr. MOLENBROECK verklaart eindelijk nog dat de jonge HOBBEA haar gezegd had, „dat het papier (dat hem vier guldens gekost hadde en dat hy „verbrand hadt) een transport was geweest van tweehonderd guldens door hem „ten behoeve van een ander wegens syn gagie gemaect.”

16 Aug. 1700. PETRONELLA HOBBEA getrouwd met JAN FRAPPÉ DE JONGE van wien zij „tsedert ettelycke jaren malitiouslycke is verlaten” maakt „ter occasie van haere aenstaende reijse die sy voornemens is te doen” machtig Sr. MEYNDERT HOBBEA, om al hare zaken waar te nemen, vooral om tegen JAN FRAPPÉ' ten saecke van diens malitieuse desertie, gepleeght overspel en anders, op te treden, om tot scheiding van tafel en bed, bijwoning en goederen te geraken.

Ook om de zorg voor haar dochtertje op zich te nemen en het op te voeden &c.²⁾

¹⁾ Prot. Not. G. E. TEN BERGH, Amsterdam.

²⁾ idem idem idem

17 Juni 1701. De eersamen CHRISTOFFEL DUSIEN, JACOB BLOEM ende RASMUS ROELOFSE, varentsgesellen althans sijnde binnen dese stad . . . verclaren ter requisitie van Sr. MEYNDERT HOBBEA . . . dat sy in den voorledene jaere 1700, in de maend September met het schip America, daer voor schipper op commandeerde HENDRICK BROERSE, uyt dese Landen vertrocken syn naer Curacao: . . . dat op dat selvige schip te gelyck met haer getuygen mede uyt dese Landen des tyds vertrocken is Do JOHANNES TIDEMA, dewelcke geapointceert was tot Praedicant op St. Thomé, ende dat de voorn. praedicant onder syn geleyde en toesicht onder anderen oock met of by sigh hadde, om mede over te brengen, des Requirants dochter PETRONELLA HOBBEA, die dan oock gestadigh onder dé orders en commando van den voorn: Do TIDEMA gedurende de gantsche vojagie tot Curacao toe geweest is. Attesteren verder . . . dat wegens de voorn: PETRONELLA HOBBEA mede aen boord is geweest een kiste met desselfs kleederen en anders, en een fles kelder met brandewyn ofte gedisteleerde wateren, daervan sy getuygen gesien hebben, dat de sleutel altoos geweest en gebleven is onder de maght en bewaringe van Do TIDEMA verclaren oock gesien te hebben, dat voor en aleer men tot Curacao is gearriveert, dat door den voorn: Do TIDEMA en de sijnen de voorn: fles kelder geconsumeert en geleecht is: eyntelyck gesien te hebben dat Do TIDEMA (die oock de opsichte hadde mede over de goederen van de voorn: PETRONELLA HOBBEA, soowel als over haer persoon) versorcht heeft, dat oock de voorn: kiste van PETRONELLA HOBBEA, nevens die van hem Hr TIDEMA selve, tot Curacao uytgescheept en aen land gebraght, aldaer gevisiteert en wèl bevonden sijn. Attesteren noch eyndelyck de twee laetste getuygen, dat deselve kiste met ende benevens die van Do TIDEMA tot Curacao in de Barcke die op St. Thomé aenlagh, ingescheept is, en dat met deselve de meergem: Do TIDEMA oock effectivelyck van Curacao naar St. Thomé afgeseyld is. Eyndigende &c.

24 Febr. 1701 s'avondts omtrent 7 uren.

Testament van Sr. MEIJNDERT HOBBEA geswoorne wijnroejer binnen dese stad, mitsgaders de Eerbare EELTJE PIETERS VINCK, echtelieden, wonende in de Conijnesraet. De Testatrice is sieckelijck; beiden haer kennisse, verstand en overlegh bequameleyck gebruijckende. Zij vernietigen het Testament van 1693. De langstlevende universeel erfgenaam.

Hunne dochter, PETRONELLA HOBBEA „dewelcke eerst haer Testateuren „door JAN FRAPPÉ bedriegelyck is ontvoerd, en wel naderhand met denselve es „getrouwt, doch welcke JAN FRAPPÉ daarnaer deselve haere dochter schelms „heeft gespolieert en verlaaten, by alle welcke gelegentheden sy Testateuren

„betuygen seer veel hy de voorn: haere dochter te hebben opgesett, soo ist dat „de Testateuren. . . haere dochter PETRONELLA (off by overlijden haere kind of „kinderen) . . . maken tot erfgenaame voor een kindtgedeelte („in de naeckte, „legitieme portie”.) Bovendien moet daaraan gekort worden al wat ten behoeve van hunne dochter „ter saecke voormeld of andersints is betaeld, verstreckt of „uitgegeven.”

Als de langst levende overleden is, moet de boedel blyven onder de administratie en directie van Srs. PIETER TIMMERS, te Delfshaven, en JACOB SPEGHT, Schoolmr. alhier in de Nieuwe Leliestraat.

Mocht na beider overlijden „het dochtertje van de voorn: PETRONELLA „HOBBEA, dat sy by JAN FRAPPE geprocreeert heeft, genaemt AMERENSJE, en „t welck sy comparanten om de hatelycke gedachte van soo schelmsen Vader „nu AMERENSJE HOBBEA doen noemen, noch in het leven en geen 18 jaren „noch oud wesen, soo begeeren sy dat (sy sal) werden gealimenteert en behooryck „opgetrocken en tot eenige Konste of handwerck bequaem gemaect. . .” en na haar 18 jaar zal zy $\frac{2}{3}$ en de moeder PETRONELLA $\frac{1}{3}$ van de erfenis ontvangen. Sterft de moeder voor dien tyd, dan zal zy alles erven doch moet dan als volgt testeeren:

$\frac{1}{3}$ voor haar grootmoeders zuster LIJSBETH PIETERS VINCK.

$\frac{1}{3}$ voor PIETER TIMMERS.

$\frac{1}{3}$ voor JACOB SPECHT.

De langstlevende is voogd over AMERENSJE. Na beider overlyden de twee laatstgenoemde.

4 Nov. 1707. Vrydagh voormiddagh omtrent negen uren.

Sr. MEIJNDERT HOBBEA, geswoore Wynroejer binnen dese stadt en woonaghtigh op de Roosegracht, gesond naer den lichaem ende syns doens in alles behooryck bewust — maakt zyn Testament.

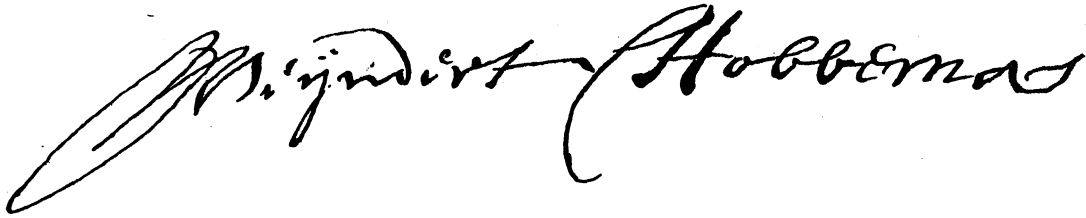
Hij herroept zyn testament van 24 february 1701 met zyn overleden huisvrouw gemaect; en benoemt „tot synen eenigen universelen ende algeheelen „erfgenaame de naergelaete dochter van syne Testateurs reets overledene dochter „PETRONELLA HOBBEA genaempt AMERENSJE FRAPPÉ, die deselve syne Testateurs dochter in huwelyk geprocreeert heeft by JOHANNES FRAPPÉ: en by „vóóroverlyden van gemelde AMERENSJE FRAPPÉ desselfs kind, kinderen of verdere „afkomelingen by repraesentatie in haere moeders plaatse.”

Mocht zy AMERENSJE ongetrouwd overlijden, dan moet alles, zonder eenigen aftrek komen aan LIJSBETH PIETERS VINCK, de zuster van HOBBEA'S overleden vrouw, en op „desselts Nichte TEUNTJE WILLEMS en op sijn Testateurs dochters „dochteren Vader, JOHANNES FRAPPÉ in egale portien,” AMERENSJE mag echter

zoolang zy minderjarig of ongehuwd is geen Testament maken, noch over hare goederen disponeren. Daarentegen mag zij wel ten voordeele van haren bruidegom of man disponeeren en zij vóór haar 25e jaar komt te trouwen.

Tot voogden over AMERENSJE stelt hy JOHANNES FRAPPÉ, hare vader en PIETER VERMEIJ, Casteleyn in het nieuwe Doolhof en ADRIAEN DE WIJS, opsiender van de steentelders en stadsonderbaas van de straatemaekers, zijn Testateurs goede bekenden.

De weeskamer wordt gesecludeerd ¹⁾.

14 January 1708 Monsr. MEYNDERT HOBBEA, geswoore wynroeyer, was geresolveert om eens naer syn schoonsoon JOHANNES FRAPPÉ naer den Hage eerstdaechs over te gaen, dan, dewijl hy vernoomen heeft dat dese FRAPPÉ debvoiren aanwenden en toeleggh maeken sal om hem comparant eenigh ander testament in faveur van hem off van syne kinderen dewelcke hij (buijten 't geen hy by syn comparants dochter PETRONELLA HOBBEA) by sijn tegenwoordige huijsvrouw verweckt heeft, te doen passeren (vreezende daartoe overgehaald te sullen worden) verklaart zich te willen houden aan sijn Testament 4 Nov. 1707 bij dezen Notaris gemaakt.

Mocht hij dus in den Haag een ander Testament maken, dan is hem dit „afgedwongen en afgeperst” en verklaart hij dit reeds bij voorbaat ongeldig en van geender waarde. Reuzenhandteekening. ¹⁾

Maar zien wij nu, hoe hij in den Haag toch overgehaald werd al zijne vorige laatste beschikkingen te niet te doen!

Den testateur heeft gesegt in den personeelen 200^{en} penning niet te zijn gequotiseert.

In den name des Heeren, Amen.

Op huyden den aghtienden April 1708 's morgens de clocke omtrent half negen, compareerde voor mij PIETER VAN DER BURGH openbaer notaris

¹⁾ Prot. Not. G. E. TEN BERGH, Amsterdam.

²⁾ idem idem idem.

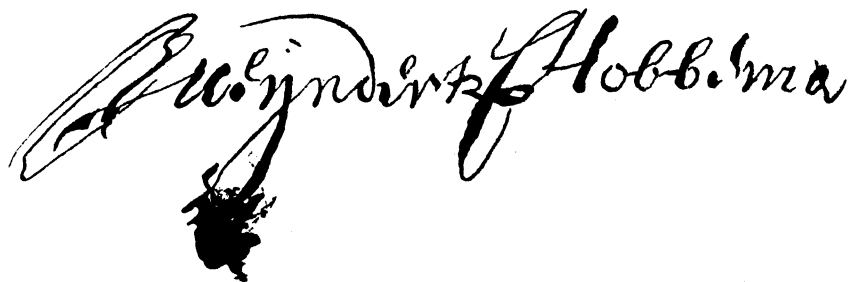
bij den Hove van Hollant geadmitteert, in 's-Gravenhage resideerende ter presentie van de naergenoemde getuygen Sr. MEYNDERT HOBBEA, geswore wijnroijer binnen de stadt Amsterdam, wonende op de Roosegraght aldaer, tegenwoordigh alhier (door mons. JOHAN VAN TOL, burger alhier, dewelcke mij specialyck bekent is, geaffirmeert te sijn die hij sich noemde) sijnde hij comparant gesont van lichaem gaende ende staende, sijn verstant, redenen, memorie maghtigh en gebruijckende, soe opentlijck bleeck dewelcke in overweginge van de broosheijt des menschelycken levens de seeckerheijt des doots en onseeckerheijt der sterff ure verclaerde van meninge te sijn van sijne tydelycke goederen te disponeren, doende 't selve bij desen uijt sijn vrye en onbedwongen wille, sonder aenradinge off misleydinge van iemant, bevelende alvorens sijn ziele in de genadige handen Gods, ende sijn lichaem de aerde met een Christelycke begravinge, verclarende verder, te wederroepen, te dooden ende te vernietigen alle voorgaende testamenten, codicillen en verdere dispositien van uytterste wille, soo veele hij voor desen tyt oyt 't sij met sijne overledene huijsvrouw, alleen ofte met iemant anders gemaakt ofte gepasseert soude mogen hebben gehad, ende wel speciael het testament door den comparant en sijne overledene huisvrouw op den 24^e february des jaers 1701 voor den notaris Mr. GERARD EMAUS TEN BERGH en seeckere getuijgen tot Amsterdam gesamentlijck gepasseert, niet willende maer verbiedende bij desen dat van het selve aen iemant ter werelt visie, veel minder na desen copien sal mogen werden gegeven, mitsgaders het testament bij hem testateur op den 4^{den} November 1707 voor den selven notaris en seeckere getuygen tot Amsterdam voorschreve gepasseert niet willende dat op deselve ofte op eenige van dien oyt eenigh regaard sal werden genomen maer dat se alle nul kraghteloos ende van geender waerden syn mitsgaders geaght ende gehouden sullen werden als off die noyt gemaectt ofte gepasseert waren geweest. Ende op nieuws disponerende soo verclaerde hij testateur in alle sijne naer te laten goederen, roerende en onroerende actien en pretentien, niets ter werelt uijtgesondert, tot sijne eenige universele en algeheele erffgename te institueeren te nomineren ende te stellen, de naergelaten doghter van sijn testateurs reets overledene doghter PETRONELLA HOBBEA, genaemt AMERENSJE FRAPPÉ, die deselve syn testateurs dochter in huwelyck geprocreert heeft bij JOHANNES FRAPPÉ en bij vooroverlijden van gemelde AMERENSJE FRAPPÉ desselfs kindt, kinderen off verdere affkomelingen bij representatie in hare vooroverledene moeders plaatse: dogh was oock wijders syne testateurs uytdrukkelyke wille, soo hij mits desen verclaerde, dat soo ende bij aldien sijne gemelde doghters doghtertje AMERENSJE FRAPPÉ minderjarigh ende ongetrouwt deser werelt moghte komen te overlijden dat de goederen dewelcke uyt kraghte deses aen de selve wegens hem testateur opgekomen en de aenbe-

storven sullen sijn in dien gevalle sullen moeten erven, devolveren ende versterven op LIJSBETH PIETERS VINCK, de suster van sijne testateurs overleden huisvrouw, mitsgaders op des voorgemelde syne testateurs doghters doghters vader, den vorengemelde JOHANNES FRAPPÉ in egale portien ofte wel een van de bovengenoemde twee personen vooroverleden sijnde, alsdan op die gene van deselve persoonen, dewelcke ten dien tijde bevonden sal werden nogh in het leven te sijn deselve daertoe ende alsoo in cas voorgemelt verclarende te substitueeren, mits desen sonder dat de voornoemde AMERENSJE FRAPPÉ soo langhe als deselve nogh minderjarigh ende ongetrouwt wesen sal, desen contrarie bij eenigerhande testament, codicille oft andere soorte van dispositie, tsij onder den levende ofte ter sake des doots vermogen sal te disponeeren als verclaerende sulcx wel uijtdruckelijck te verbieden.

Eijndelyck verclaerde den testateur tot voogden over de gemelde AMERENSJE FRAPPÉ, voor soo verre als deselve op sijn testateurs overlijden nogh minderjarigh wesen sal, mitsgaders tot administrateurs over de goederen, dewelcke aen deselve uijthoofde deses aenbesterven sullen versoecken en aen te stellen den voorgemelde JOHANNES FRAPPÉ tot administrerende vooght ende bij desselfs overlijden sijne huisvrouw JANNETJE VAN VELSEN, tot administreerende voogdesse ende den voornoemde mons. JOHAN VAN TOL tot toesiende voogd gevende aen voorgemelde gestelde voogd en voogdesse soo ampelen en specialen last, maght ende autoriteit als aen voogden over minderjarigen, ende aen administrateurs over derselver goederen op het favorabelste gedefereert ende gegeven kan werden ende specialijk dat bij overlijden oft merckelijk belet een ander in sijne off haere plaetse sal mogen assumeren en surrogeren, derhalven secluderende ende uytsluytende de Ed. Heeren Weesmeesteren der Stad Amsterdam, mitsgaders alle andere weeskamers off weesmannen daer sijn testateurs sterfhuijs soudc mogen komen te vallen, niet willende dat deselve haer daer mede sullen hebben te bemoeijen als deselve voor hare te nemen moeyte te bedanken.

Twelcke den testateur duydelyck voorgelesen sijnde verclaerde hij 't selve alsoo te wesen sijn testament laatste en uytterste wille, begerende dat deselve sal werden aghtervolgt en effect sorteeren 't sij als testament codicil, ofte soodanigh als 't selve best na reghten sal kunnen bestaen alwaert dat eenige solemniteyten na reghten gerequireert hierinne niet volkomentlyck moghten sijn geobserveert versoeckende het uijterste beneficie te mogen genieten. Aldus gedaen en gepasseert in 's Gravenhage voornoemd ten woonhuijse van de voorn. JOHANNES FRAPPÉ ter overstaan van den voorn. monsieur JOHAN VAN TOL en ter presentie

van mons. CASPER VAN DER BURGH en JOHANNES KINT als getuigen hiertoe versogt.

J. VAN TOL.

C. V. D. BURGH 1708 18/4

J. KINDT.

My present

P. V. D. BURGH.

Nots. Publ. 1708 ¹⁾

Op huyden den 18 April 1708 compareerde voor mij PIETER VAN DER BURGH openbaer notaris bij den Hove van Hollant geadmitteert in 's-Gravenhage residerende ende de getuygen naer genoemt mons. JOHANNES FRAPPÉ ende JANNETJE VAN VELSEN eghteluyden, wonende alhier, te kennen gevende dat MEIJNDERT HOBBERMA wijnroyer tot Amsterdam, grootvader van AMERENSJE FRAPPE doghter van den voorn: JOHANNES FRAPPE in eerder huwelyck verweckt aen wijlen PETRONELLA HOBBERMA, aen haer comparanten kennisse heeft gegeven van de testamentaire dispositie bij hem op heden voor mij notaris en seeckere getuigen gepasseert, ende dewyle sij comparanten in consideratie van deselve testamentaire dispositie tot gerustheijt van den voorn. MEIJNDERT HOBBERMA aengenomen hadde te passeere een acte van belofte en verbintnisse nopende de alimentatie en opvoedige van de voorn. AMERENSJE FRAPPE soo verclaerden sij comparanten te beloven en haer ieder in solidum te verbinden, omme de voorn. AMERENSJE FRAPPE te alimenteren en onderhouden tot den ouderdom van vijff-en-twintig jaren ofte huwelijcken State egael en in dier voegen als sy comparanten de kinderen die sy by den anderen hebben verweckt tot nogh toe hebben opgevoet en verder opvoeden sullen, sonder eenigh onderscheijt en dat niet alleen gedurende het leven van den eersten comparant maer selfs oock na desselfs overlijden waer toe sij twee comparanten haer by desen oock wel specialyck verclaerden te verbinden met verdere belofte dat soo op het overlijden van den eersten

¹⁾ Prot. Not. P. VAN DER BURGH, den Haag.

comparant als het afsterven van de tweede comparante de voorn. AMERENSJE FRAPPE in de goederen bij haer comparanten naer te laten egalyck sal erven en deelen nevens de kinderen by de comparanten aen den anderen verweckt, even en in sulcker voegen als off de voornoemde AMERENSJE FRAPPE door den eersten comparant aan de tweede comparante verweckt en sulcx mede haer tweede comparantes eygen dochter was. Verder bekenden sij comparanten van den voorn. Sr. MEIJNDERT HOBBEEMA *te hebben ontfangen alle sodanige goederen als breder staen gespecificeert op den staet en inventaris bij haer comparanten te onder-teeckenen en aen de grosse deses te annexeren*¹⁾ en dat omme deselve goederen ten behoeve van de voorn. AMERENSJE FRAPPE in bewaringe te houden en beloofden vervolgens alledeselve goederen aen voorn. AMERENSJE FRAPPE op hare meerderjarigheyt ofte troudagh te sullen overhandigen, en als haer eygen vrye goederen te sullen laten volgen sonder eenige de minste veranderinge off verminderinge.

Tot naerkominge deses verbindende comparanten hare persoonen en goederen, stellen deselve ten bedwange van alle reghten en reghteren en specialyck den Hove van Hollant.

Aldus gedaen en gepasseert in 's-Gravenhage voornt. ter presentie van mons. CASPER VAN DER BURGH en JOHANNES KINDT als getuygen.

Jan Frappe
ijverdel: e van volke

C. v. D. BURGH.

J. KINDT,

mij present.

P. v. D. BURGH.

Not. Publ. 1708.

Uit de volgende „sommatie” zien wy, dat AMERENSJE, bang voor haren vader, wellicht nog meer voor de stiefmoeder, van wien wy zulke onverkwikkelijke berichten vernamen, haren grootvader tot aan zyn dood gezelschap hield, en toen bij eene bevriende familie, koussenkoopers, intrek genomen had.

19 September 1710. Den eersten Notaris tot Amsterdam. . . sàl hem uyt den naam ende van wege my ondergeschreven JOHANNES FRAPPE, woonende in den Hage adresseren aen den persoon van AMERENSJE FRAPPE ende EDUART

¹⁾ Helaas is deze lijst niet aanwezig!

BACX mitsgaders desselfs moeder ende susters alle by den anderen woonende ende Coopmanschap in koussen doende, tot Amsterdam bij de Jan Rompertoorn ende deselve insinueeren. . . dat nietjegenstaande ick by het leven van MEIJNDERT HOBBEA, grootvader maternel van de voorn. AMERENSIE FRAPPE iterativelyck ja selfs judicielyck hebbe gepresenteert haer te alimenteeren ende onderhouden, deselve echter by my Insinuant niet t'huijs is gekomen, maar ter contrarie bij wijlen haren gemelten grootvader is gebleven, dat denselven nu eenige maanden geleden tot Amsterdam sijnde komen te overleyden, vervolgens Ick ondergeschreven wederom vele instantien ende debvoiren hebbe aangewent ten eynde de voorn: AMERENSIE FRAPPE by my soude komen, met presentatie van haar alsnoch behooryck te sullen alimenteren ende onderhouden. ende dewijl daarop tot noch toe nietwes is gevolght, soo sult gy Notaris, behooryck geadsisteert, de gemelte AMMERENSJE FRAPPE, mitsgaders EDUART BACX, desselfs moeder ende susters, alwaar deselve haar jegenwoordigh actuelyck is onthoudende, alsnoch aenseggen dat ick absoluut pretendeer dat deselve AMMERENSJE FRAPPE haar sonder verder dilaj t'mynen huys sal hebben te begeven, ten eynde en omme by my behooryck te werden gealimenteert ende opgevoedt ende dat de gemelte EDUART BACX, desselfs moeder off susters haer niet langer in haer huys sullen hebben te houden ende by onverwacht refuijs ofte verdere nalatigheijt van dien niet alleen protesteeren jegens alle pretentien van alimentatie, mitsgaders ab-ende dependentien van dien als in tyden en wylen ter saacke voorsz: eenigsints soude mogen werden gemaakt. . . maar mede wel expresselyck van alle Costen schaden ende interesten by my ter saacke voorschreven bereijts gehadt ende geleden ende verder noch te hebben. . . 's-Gravenhage den 19 Septemb. 1710. Get. J. FRAPPEE.

Alleen BARBARA BACX is thuis, (zuster van EDUART) en zegt: het is wèl, sy magh wel gaan, wij sullen haar niet ophouden. Zy belooft de insinuatie aan AMERENSJE overtebrengen ¹⁾

Was JACOB VAN RUISDAEL, HOBBEA'S leermeester, een trouw vriend van hem, die bij zijn huwelijk als getuige optrad, HOBBEA was op zijn beurt zeer bevriend met zyn medeleerling JOHANNES VAN KESSEL. Hy was voogd over diens zoon, ISAAK VAN KESSEL, en toen diens moeder stierf, hielp HOBBEA hem aan het beschrijven van den boedel. Wy ontleenen daaruit een en ander, waaruit blijkt, dat de vrouw van VAN KESSEL. even als die van ADRIAEN VAN DE VELDE, er een winkel op nahield.

13 en 14 October 1690 wordt de boedel beschreven nagelaten door Juffr. CLARA SWIGHTERS, Wede van zar JOHANNES VAN KESSEL, gewoont hebbende

¹⁾ Prot. Not. A. BUIJS, Amsterdam.
Oud-Holland, 1910.

en overleden in de Leijtse straet binnen deser stede. . . in tegenwoordigheid van haren zoon ISAAK VAN KESSEL en MEIJNDERT HOBBEMA. Het is een kleine, nette, wèlvoorzene inboedel.

In het Voorhuis was „de winckel en toonbanck, met eenige linten¹⁾ kappe kanten, tippe mutsjens, wronghen. . . van weynigh importantie, en drie schilderijen.

Op de beste kamer;

Een landschap *by de overledens man zar geschildert* met een vergulde lyst.
een stuck van een Christus en Mariabeelt.
een stuck van beesgens.

Op de Schilderkamer:

5 landschappen met beesgens, alle sonder lijsten.
1 geschildert Schut.
2 kleine spiegeltjens.

In de binnekamer:

2 landschapschilderijen met swarte lysten.

Het huis Leijtschestraet naast het hoeckhuys van de Keijzersgracht was haar eigendom en 19 Oct. 1669 aan haren man verkocht door GOOSSEN CENTEN en HENDRICK KLINCKHAMER. Dan was er nog één Obligatie van *f* 3000.—

HOBBEMA teekent:

Meijndert Hobbema.

1) Prot. Not. J. HELLERUS. Amsterdam.

